

רו דין הפסק ומעוה בברכת הפירות וכו מ"ז עיפויס:

א בורך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא^א הואיל ועיקר האילן הוא מן הארץ^ב אבל אם בורך על פירות הארץ בורא פרי העץ לא יצא^א לפיכך אם הוא מסופק כפרי אם הוא פרי עץ או פרי האדמה יכרך בורא פרי האדמה ויצא ממה נפשך^ד ועל הכל אם בורך שהכל נהיה בדברו יצא^א ואפילו על פת ויין^ה.

ובל זה דרענבר אבל לכתחילה צריך לברך על כל דבר ברכתו המיוחדת לו אלא אם כן נולד לו ספק אחר שלמדו כמו שנתבאר בסימן (ר"ד) (ר"ב"ו):

ב הוי לפניו פרי האדמה ופרי העץ ובורך תחלה על פרי האדמה צריך לחזור ולברך על פרי העץ כי לא נפטר בברכת בורא פרי האדמה אלא כשבורך עליו ולא כשבורך על פרי האדמה כמה דברים אמורים במבדך בסתם אבל אם נתכוין לפטור ברכתו גם פרי העץ יצא^א ואפילו לא הוי פרי העץ עדיין לפניו כשבורך ואח"כ הביאותו לפניו^ו:

ג כל אלו הברכות צריך שלא יפסיק בין הברכה לאכילה^ז אפילו מפני הכבוד והיראה^ח ואם הפסיק ודיבר דיבור שאינו לצורך האכילה צריך לחזור ולברך כמו שנתבאר בס"י קס"ז י^י.

ואפילו בשתיקה אסור להפסיק יותר מכדי דיבור^י שהוא כדי שאילת שלום תלמוד לרב שהן ג' תיבות אלו שלום עליך רבי^י ואם שהה יותר א"צ לחזור ולברך^י ושתייה שהיא לצורך אכילה אינה חשיבה הפסק כלל אפילו לכתחלה^י לפיכך המבדך על הפרי והותך ממנו ואוכל לא יחתוך עד אחר הברכה כדי שיברך על השלם למצוה מן המובחר^י כמו שנתבאר בסימן קס"ח^י ואין לחוש להפסק שהיית החיתוך בין הברכה לאכילה הואיל והוא צורך אכילה.

ובמ"מ האוכל אגוז וכיוצא בו ישברנו ואחר כך יברך כי שמא התליע בתוכו או נרקב ונמצא בורך לבטלה^כ:

יב שהתירו בקריאת שמע, כדלעיל סי' ס"א, כסף משנה הל' ק"ש פ"ב הל"ו בשם רבינו יונה, מ"א ס"ק ד.

יג סעף פו.

יד שבלי הל"ק סי' קסו, ותי"א ס"ג, וכן בלוח ברה"ט פ"ו הל"ב, סדר ברה"ט פ"א הל"ב, ולענין שיעור הפסק שהיה בין גמ"ל לסעודה ע"י לעיל סי' קסו.

טו ב"ק ע"ג, ב, שבלי הל"ק שם, שירי נכסת הנדלה הוב"ב אות ד, מ"א ס"ק ד, אליה רבה ס"ק ד.

טז אבודרהם הלכות ברכות שער ראשון בשם רבינו גרשון, ת"א שם, אליה רבה ס"ק ד, ט"ז, וראה גם לעיל סי' ח ק"א ס"ק ד.

יז ע"י לעיל סי' קסו ט"ז סי' ס"ח ס"ג לענין לחם (וע"י ב"ח שם ר"ה וכתב הרא"ש), וסי' קס"ו לענין הפסק בין גמ"ל לסעודה.

יח מרלא החמיר ב' המידים ס' התנשא (ובתנאות ברכות נדר"ל בתחלתו) אלא באגוז כמנעם דלקמן, וראה של"ח שער האותיות אות ק, דיני ברה"ט כלל ה אות ה, אליה רבה ס"י רב ס"ק א.

יט סעף א.

כ ס' המידים ושליה ואליה רבה שם, ב"ח סוף הספיקן, מ"א ס"ק ד.

א משנה ברכות מ, א, מור וש"ע ס"א.

ב גמרא שם כ"ר יהודה, לבוש ס"א.

ג משנה שם, מור וש"ע שם.

ד טור וש"ע שם, וכן בלוח ברה"ט ובסדר ברה"ט פ"א הל"ד.

ה משנה שם, מור וש"ע שם.

ו גמרא שם ע"כ כ"ר יוחנן, ר"ף ברכות שם, רא"ש ברכות פ"א ס' כ, ש"ע שם, ואם בורך בפה"ע על היין וכפה"א על הפת ע"י לעיל סי' רב ס"י וש"ע.

ז רבינו יונה ברכות לה, א ד"ה מאי תקנתיה, מ"א ס"י רב ס"ק לו.

ח סעף כד, וראה גם שם ס"ט, לוח וסדר ברה"ט פ"א הל"ה, הרב רבינו יונה ברכות מג, א ד"ה אבל כשאין רשב"א ברכת מג, א ד"ה מתיב, והבאו באריות היום הל' ברכות ס"ב, וש"ע ס"ב, פרי חדש שם, וכן בסדר ברה"ט פ"א הל"ה, ושם רביא יש חולקים רלא יצא, וראה ח' צמח צדק י, אי"ב, יב, א.

י מ"ז ס"ק ב, אליה רבה ס"ק ב, וראה לקמן ס"ט"ו.

יא ברכות מג, א, טור וש"ע ס"ג, וכן בלוח ברה"ט פ"ו הל"א, סדר ברה"ט פ"א הל"א, וכן לענין ברכת המצות, כדלעיל סי' כה ס"ח"כ, לקמן סי' תלב ס"ו.

תקפו

הלכות ברכת הפירות רו

ד כל הברכות נאמרות בכל לשון⁸⁰ ואם צריך להבין הברכות נחבאר בס"ק קפ"ה⁸¹:
 ה וצריך שישמע לאזונו ואם לא השמיע יצא⁸² ובלבד שיוציא בשפתיו כמו שנתבאר בס"ק קפ"ה⁸³:

ז וצריך לומר מצוואה ומי רגלים וגילוי ערוה ולכו רואה את הערוה כמו בקריאת שמע⁸⁴ והאשה מותרת לישב ערומה ולברך⁸⁵ מפני שבישיבתה פניה של מטה מכוסים בקרקע⁸⁶ או כספסל שהיא יושבת עליו⁸⁷ ובירכותיה כשתשוה רגליה ותאסף אותן זו לזו⁸⁸ משא"כ באיש⁸⁹ שהגיד והביצים בולטים ונראים⁹⁰:

ז אין לברך בגילוי הראש כמו שנתבאר בסימן (ק)צ"א⁹¹:

ח כל דבר שממכר עליו לאכלו⁹² או להריחו⁹³ בו או לעשות בו מצוה⁹⁴ צריך לאחוז בימינו כשהוא מברך.

ישי יש מי שאומר⁹⁵ שעל דרך הקבלה אין לתחוב הפרי שממכר עליו בסמך ולאחוז הסמך בימינו כי הם ב' הפכים בנושא אחד שהימין ממנה תוצאות חיים והסמך הוא כחו של עשו המקצר חיים כמו שנתבאר בסימן ק"פ⁹⁶:

מ ואם לא אחזו כלל אם היה לפניו כשברך עליו יצא⁹⁷ ואם בידך ואח"כ הביאו לפניו⁹⁸ אף שברך על דעת כן צריך לחזור ולברך⁹⁹.

אבל מי שברך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין¹⁰⁰ או ממין אחר שנפטר בברכה הראשונה כגון שברכותיהם שוות¹⁰¹ או שהראשון עיקר והשני מפל"ג א"צ לחזור ולברך אפילו הביאו לפניו מין האחר אחר שכלת הראשון שכבר אכלו כולו¹⁰².

והוא שכשברך היה דעתו גם על השני לאכלו אפילו לא היה ברעתו כמירוש לפטרו בברכה והו"ח¹⁰³ אבל אם לא היתה דעתו עליו בשעת הברכה צריך לחזור ולברך אם כבר אכל הראשון קודם שהביאו מין האחר לפניו אבל אם יש עדיין לפניו ממין הראשון כשהביאו לפניו מין אחר הדומה להראשון כגון ששניהם מיני פירות או ששניהם מיני

לו סדר ברכות ד"ה לאחזו דבר הממכר עליו בעינו. ס"א
 לו ס"ק ג. סולת בלולה. ס"ק ד. אלהי רבה ס"ק ג.
 לז סעף ג. וראה גם לעיל ס"ד ס"ד.
 לח דומים הלי ברכות פ"ד ה"י. לבוש ס"ד. שירי כנסת הגדולה (הנח"ש דוד ר.). וכ"ה בלוח ברה"ל פ"ו ה"ד.
 סדר ברה"ל פ"ד ה"ד. וראה גם לעיל ס"ו סקו ס"ו. לקמן ס"א.
 לט דמשלמי ברכות פ"ו ה"א (לפ, ב). רמב"ם שם. טור וש"ע ס"ד.
 מ לבוש ס"ה. מ"א ס"ק ג. מ"ו ס"ק ט דרעת הרא"ש (ברכות פ"ו ס"ב) והפזר. וכ"ה בלוח ובסדר ברה"ל שם. ולענין שותה מאמת המים ראה לקמן ס"א וש"ע. ועי' לקמן ס"ו רעא סכ"ה ובקמ"א שם ס"ק ח שכשברך ע"ד כן א"צ לחזור ולברך (כ"ה) בדה"ת מישעניות ברכות פ"ד אות ז לפירוש הפ"ו שם). וראה תהלה לדוד ס"ק א.
 מא טור וש"ע שם. וכ"ה בלוח ברה"ל פ"ו ה"ה. סדר ברה"ל פ"ה ה"ה.
 מב ב"י וש"ע שם.
 מג כהלקמן ס"ו ריב ס"ו וש"ע.
 מד ש"ע י"ד ס"ו י"ח ס"ו — אפילו לענין שחשה.
 מה תבואת שור ס"ו י"ח ס"ק לז.

כא משנה סוטה לב, א. תוס' שם ר"ה קרית. טור וש"ע ס"ג.
 כב סעף ב. וש"ע. וראה גם סדר ברה"ל פ"ה ה"ג.
 כג ברכות מו. ב. רש"י שם ר"ה כשאר מצות. טור וש"ע ס"ג.
 כד סעף ג. וראה גם לקמן ה"ל שחשה ס"ו א ס"ק מ"ה.
 כה כ"ה לעיל ס"ו ע"ד וא"כ. וראה לעיל ס"ו קפה ס"ה.
 כו חלה פ"ב מ"ג. ראה גם לעיל ס"ו ע"ד ס"ה. ס"ו ע"ד ס"ב.
 כז רב תנן בן צירק ברכות כז, א. טור וש"ע ס"ג.
 כח רמ"א ס"ו ע"ד ס"ד.
 כט ר"ש חלה שם. וראה ח"י צנחן צדק ד, ג.
 ל משנה שם.
 לא רש"י ברכות שם ר"ה אבל לא האוש.
 לב סעף ג.
 לג ברכות זג, ב. טור וש"ע ס"ד. ראה גם לעיל ס"ו קפו ס"ו. וכ"ה בלוח ברה"ל פ"ו ה"ד. סדר ברה"ל פ"ה ה"ה.
 לד ראה גם לקמן ס"ו רצו סמ"ג.
 לה ראב"ה ברכות ס"ו קב. מרדכי ברכות רמז קמט. עמרת קנים. ראה גם לעיל ס"ו קפג ס"ו. לקמן ס"ו רעא ס"ה.
 ס"ו רצו סמ"ג. ס"ו רעא ס"ג.

משקן א"צ לחזור ולברך עליו שכל זמן שהוא עוסק באכילה או שתיית הראשון אינו עושה היסח הדעת מן הסתם אלא א"כ נמלך ממש לפי שכן דרכו של אדם כשהוא עוסק באכילה או בשתיה להמשיך בה ולגרור מאכילה לאכילה ומשתיה לשתיה¹⁰¹.

אבל אם שותה שכר והביאו לו הגים למתק השתיה אע"פ שהכל ברכה אחת וגם הרגים הם מופלים להשכר שעל ידי כך שותה יותר אינם נפטרים בברכה אחת אלא א"כ היתה דעתו עליהם או שהיו לפניו בשעת ברכה כמ"ש בסיומן ר"ב¹⁰².

(ואם הביאו לפניו מאותו המין ממש אף אם כבר אכל הראשון כולו א"צ לחזור ולברך אלא א"כ הוא נמלך ממש אבל בסתם אינו עושה היסח הדעת ממין זה שהיה לפניו בשעת הברכה להיות נמנע מלאכלו עוד כשיביאו לפניו לפי שדרכו של אדם להמשיך באכילה ולהרבות בה מאחר שהתחיל בה¹⁰³).

ויש אומרים¹⁰⁴ שלא אמרו כן אלא בסעודה שאדם קובע עצמו בה אבל בפירות וכיוצא בהם אף אם קובע עצמו בהם אין קביעתו כלום שאין קבע לפירות וכיון שלא היתה דעתו על מה שהביאו לפניו אחר הברכה אף שאינו נמלך ממש צריך לחזור ולברך בכל ענין אף אם הביאו לו מאותו המין ממש ולא אכל עדיין הראשון וספק ברכות להקל וכו"מ לבתחלה טוב לזיחר להיות דעתו על כל מה שיביאו לו.

ואורחים הקרואים לאכול מיני פירות כיון שדעתם על בעל הבית שזימנם הרי דעתם על כל מה שהביאו לפניהם¹⁰⁵ כמ"ש בס' קע"ט¹⁰⁶ ואפילו הביא לפניהם מין אחר אחר שכלה הראשון א"צ לחזור ולברך:

י וכל זה כשהראשון והשני הם שוים בחשיבות שאין לזה קדימה על זה אם היו שניהם לפניו אבל אם הב' חשוב מהא' מפני שהוא מין ז' או שהוא תביב על דרך שיתבאר בס' ר"א¹⁰⁷ אינו נפטר בברכת הראשון אפילו אם הוא גם כן לפניו בשעת הברכה אלא שבירך בסתם ולא נתכוין לפטור השני בברכה זו ואף על פי שמן הסתם דעתו עליו מכל מקום אינו בדין שפטור שאינו חשוב את החשוב בדרך גררא אלא אם כן נתכוין לפטורו בפירוש אבל לראי' בסתם¹⁰⁸ (כמ"ש בס' קע"י¹⁰⁹) וכשנתכוין לפטורו פטורו אפילו לא היה לפניו בשעת ברכת¹¹⁰ ואם הביאוהו לפניו בעודו מברך אף על פי שהוא יפה מן הראשון וחביב עליו וגם הוא מין ז' ואכל תחלה מן הראשון (כיון שהתחיל עליו הברכה שבירך עליו¹¹¹):

יא נטל בידו פרי לאכלו ובירך עליו ונפל מידו ונאבד¹¹² או נמאס עד שאינו ראוי לאכילה¹¹³ ויש ממין זה לפניו עוד צריך לחזור ולברך עליהם אפילו היתה דעתו עליהם

101 ח"א ס"ק ג.
 102 סעף ז' וש"נ.
 103 מור ה"ד ס"י י' וש"נ.
 104 מ"ח – אפילו לענין שהייתה. ובכ"ז שם ס"ק א' – שבפירות גם הראש' יודה. ושם ס"ק ז' ודחינו אפילו כבר אין לפניו הראשונים. לבוש ס"ה. כ"ח ד"ה ונ"ש אבל מי שבירך. עולת תמיד ס"ד. אלה ונשא ס"ק ג. אלה רבה ס"ק ז. וראה משנת ברוח שער הוציא ס"ב. כה"ק הלכות ח"ח טו, ב. מט' תשב"ץ סי' ש. כל מי כ"ד ה"ל סעודה (זו, ג). מ"א שם.
 105 רמ"א שם. ש"ע י"ד סי' י"ג.
 106 נח תוס' ברכות טב, א ד"ה אתבא (הב). הגהת הר"ף בתש"ב שם.
 107 סעף ז' וש"נ.
 108 נד רשב"א סא, א סוף ד"ה ולענין רמ"א סי' ריא ס"ה. מ"א ס"ק ח' ושם ס"ק יא. וכ"ה בלוח ביה"ט פ"ו ה"ו. סדר ברה"ט פ"ט ה"ו. ושם ה"ז מביא יש חולקים על כל זה. ולענין יין ראה לעיל סי' קע"ח ס"ב.
 109 נח סי' זה בשוע"ר לא הגענו לירינו, ועי' סדר ברה"ט פ"ט ה"ז וש"נ.
 110 מ"ו ס"ק ב.
 111 ס' הסידים סי' תתמו, נטוה משה סי' שנג. מ"א ס"ק ח.
 112 ירושלמי ברכות פ"ו ה"א. רמב"ם הל' ברכות פ"ד ה"ד. ראש' ברכות פ"ו סי' כ. מור וש"ע פ"ו.
 113 נט ס' המנחה הל' ברכות פ"ד ה"ו. ש"ע שם.

תקפה

הלכות ברכת הפירות רו

כשבירך⁹ לפי שהברכה חלה על זה שאחזו בידו כשבירך וזה פוטר את כולם אבל כשלא
אכל את זה לא נפטר בברכה שבירך על זה¹⁰.

ומ"מ העומד על אמת המים מברך ושותה אע"פ שהמים שהיו לפניו כשבירך חלפו והלכו
לפי שלכך נתכוין מתחילה שלא לשתות מים אלו אלא מה שיבואו אחר ברכתו ועליהם
חלה ברכתו¹¹.

ויש אומרים¹² שהברכה חלה על כל מה שמוכן לפניו ודעתו עליו וא"צ לחזור ולברך עליו
אם נפל מידו הפרי שבירך עליו וכן אם בירך על הכוס ונשפך וחזור וממלאו מן הקנקן
שעומד לפניו על השלחן או על הספסל שאצלו מוכן לשתיה אין צריך לחזור ולברך עליו
וכן עיקר להקל בספק ברכות.

והוא היתהה דעתו כברור לאכול ולשתות ממה שלפניו אף אם לא היה נופל מידו מה
שבירך עליו אבל בסתם אין הברכה חלה אלא על מה שבידו בשעת הברכה¹³.

ואפילו אם היתה דעתו כבידור לאכול ולשתות עוד אין הברכה חלה על זה אלא כשהוא
לפניו בשעת הברכה אבל אם אח"כ הביאורו לפניו צריך לחזור ולברך עליו אם נפל מה
שבידו ממנו אפילו במקום שלא היה צריך לברך עליו אם היה אוכל או שותה ממה שבידו
כשבירך¹⁴.

(ובמים שבאמת המים כיון שהם מעורבים ומחוכרים וגוף אחד הם הברכה על כולם אף
על מה שלא היה לפניו בשעת הברכה¹⁵):

יב וכל זה כשאוכל או שותה לברו אבל אם יש אחרים עמו והוא מברך גם להם
להוציאם ידי חובתן ונפל מה שבידו אחר הברכה יש אומרים שא"צ לחזור ולברך כי
הברכה חלה גם על מה שביד אחרים אפילו לא אחזו בידם אלא היה לפניו הברכה
חלה על מה שלפניהם כשהם מועמים אחר ברכתו ולכן גם הוא א"צ לחזור ולברך על
מה שמביאים לו אחר כך¹⁶ רק שלא יפסקו בינתיים בשיחה¹⁷:

יג וכל מקום שהוא צריך לחזור ולברך וברכתו הראשונה היא לבטלה צריך לומר אחרית
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וכן כל מי שמוזכר שם שמים לבטלה¹⁸.

ואם נפל מידו האוכל או נשפך הכוס קודם שאמר אלהינו יסיים ויאמר למדני הקי"ך¹⁹
שיהא נראה בקורא פסוק ואין כאן הזכרת שם שמים לבטלה וכן כל ברכה לבטלה שזכר
קודם שיאמר אלהינו²⁰:

יד בירך על המים ושמוע שיש מת בשכונה²¹ ומנהג לשפוך כל מים שאובין שבשכונת

ס רא"ש שם, מ"ז ס"ק ת.

סא אלהי רבה מ"ק י.

סב ירושלמי שם, מור וש"ע שם.

סג ר"ת בהנחת מניינות ברכות פ"ד אות ז, ב"י ר"ה
וכתב ה"ר מנוח (רמירי כשהיה דעתו עליו). אבודרהם

סדר הלכות המנוצא ופירושה בשם הראב"ד, רמ"א ס"ז, מ"ז
שם, אלהי רבה מ"י רב מ"ק א (לענין אנוח). וכדע"ה זו פסק

בלוח ברה"ט פ"ו ה"ח ובסדר ברה"ט פ"ט ה"ח.
סד מ"א מ"ק ת.

סה כהלעל ויש מ"ט וש"נ, וכתב בלוח ברה"ט פ"ו ה"ט.
סדר ברה"ט פ"ט ה"ט.

סו ובסדר ברה"ט שם; לפי שמתחלה כשברך דע שהמים
שלפניו חלופו ועיכור.

סז ש"ת נהר"ל ס"י, צב, לפירוש פרישה ס"ק ט ורדכי

משה ס"י רט ס"ק א, רמ"א שם ס"ב, לפירוש עילת
המיר שם ואליה רבה שם ס"ק ג, דהיינו אף אם לא היה

דעתו כבידור לשתות ע"ה, וראה מ"א שם ס"ק ה, ס"י ר"ג
ס"ק ג, לקמן ס"י ר"ג ס"ג.

סח ראה לעיל ס"י קפו ס"ד.

סט ירושלמי ברכות פ"ו ה"א, רמב"ם הל' שבעות פ"ב
ה"א, מור וש"ע ס"ו, וכתב בלוח ברה"ט פ"ו ה"י, סדר

ברה"ט פ"ט ה"י, וראה הע"ב תתי"ע 66.
ע תהלים קט"ב, יב.

עא רבינו יונה ברכות לג, א ד"ה ובירושלמי בשם גאון,
רא"ש ברכות פ"ו ס"י ב, מור וש"ע שם.

עב ראה גם לקמן ס"י תנה סמ"ג.

הלכות ברכת הפירות וריו

המת¹⁰ ישתה מעט מן המים שלא תהא ברכתו לבטלה ואח"כ ישפך השאר¹¹ ואף לאומרים¹² שטעם המנהג הוא מפני שמלאך המות מטיל טפת דם המות במים והשותה מהן מסתכן מ"מ שומר מצוה לא ידע דבר רע¹³ ומאחר ששתה מעט שאין ברכתו לבטלה ישפך השאר משום חשש סכנה¹⁴.

ואם שמע שהתקופה נופלת ימתין מעט עד שעברה התקופה וישתה כי יש אומרים שאין סכנה בהם אלא לשתות בשעת התקופה¹⁵ ואף האומרים שכל שלא היה בהם ברזל בשעת התקופה יש סכנה לשתות מהם גם אח"כ מ"מ שומר מצוה לא ידע דבר רע¹⁶:
מזו השתה מים ושופך מעט קודם שתייתו משום חשש מים הרעים¹⁷ ישפך קודם שיתחיל לברך ולא אחר הברכה¹⁸ משום בויון הברכה¹⁹.

רז דין ברכה אחרונה על פירות וכו' כ' סעיפים:

א על פירות האילן חוץ מה' מינים שיתבאר בסיומן ר"ח²⁰ ועל כל פירות אדמה וירקות וכל דבר שאין גידולו מן הארץ מברך לאחריהם כורא נפשות רבות²¹ ואם אבל כשעור מכל מין ומין ממינים אלו²² מברך לאחריהם ברכת אחת כיון שכרכתם שוה²³ וה"ה אם אבל ושתה²⁴.

וברכה זו חותם בה בלא שם שאומר ברוך חי העולמים²⁵ לפי שיי"א שתקנו בה התימה²⁶ ויש אומרים²⁷ שלא תקנו אלא הוא מטבב קצר²⁸:

ב והסורגן הוא מולשון כל מחסורך עלי²⁹ כלומר צרכי סיפוקן שהם חסרים וצריכים להם לצורך קיום חיותם שאי אפשר להם להתקיים זולתם כגון לחם ומים ועל כל מה שבראת³⁰ להתיות בהם הם שאר הדברים שבראם להתענג בהם כגון מיני פירות³¹ ויש אומרים³² שחסורגן הוא דבוק לעל כל מה שבראת כלומר שהם חסירים וצריכים לכלל מה שבראת להחיות בו³³.
צריך לומר חי בצר"ל³⁴:

הסימנים החסרים לא נדפסו בתוך הש"ע מעולם וכל מבקשם ימצאם [לקמן] בתוך סדר ברכת הנהנין³⁵
מזהב המחבר וצלח"ה

וש"ע. וכו' בלוח ברה"ט פ"א ה"ו סדר ברה"ט שם.
ג ולענין צירופם לשעור ראה סדר ברה"ט פ"ח ה"ו.
ד מור הש"ע.
ה מ"א ס"ק א.
ו רבינו יונה ברכות מה ב ר"ה ובידו של רש"י ש"ת הרשב"א
ה"א ס' קטנ. רבינו ידוהם נתיב מו ה"ג. ש"ע.
ז ירושלמי ברכות פ"ו ה"א. רא"ש ברכות פ"ו ס' ח. מור.
ח רבינו יונה שם.
ט בכרכת הפירות והמצוות שפתיחתן היא התימתן.
י שופמים י"ב.
יא לשון נוכח. שער הנצות פ"י עקב ד"ה נהגור לענין
ראשון. מ"א ר"ש חסיון. וכו' בנסח המסודר.
יב תוס' ל"א א ד"ה בורא. רא"ש שם. מור. מ"ו ס"ק א.
יג מור בשם י"א. ב"י.
יד מ"א ר"ש חסיון. וכו' בנסח המסודר.
טו ס' רה בפרק א (בסדר ובלוח ברה"ט). ס' רי בפרק ח
(ובלוח ברה"ט פ"ג). ס' ריא בפרק י (ובלוח ברה"ט פ"ג).

עג ראה ש"ע י"ד ס' שלש ס"ה.
עד ס' חסירים ס' תתנא. מ"א ס"ק ח.
עה כל בו ס' קוד פ"ב בשם י"א. מ"ו י"ד ס' שלש ס"ק
ה. ש"ך שם ס"ק ח.
עו קדלת ח, ה.
עז כנסת הגדולה ס' דר בתנ"ש. מ"א שם. אליה רבה
ס' רב ס"ק א. וראה גם לקמן שם.
עח ס' חסירים שם. מ"א שם. ס' תנא ס"ק ח.
עט כולקמן שם ספ"ו וס"ג.
פ כולקמן ה"ל שצורת גוף נפש ס"ד.
פא ס' חסירים ס' קיא וס' תתנא.
פב אליה רבה שם. וראה גם לקמן ס' רצו ס"ה וס"ג.

סימן רז

א ס' זה בשוע"ר לא הניע לרד"ג, וראה סדר ברה"ט פ"א ה"ו.
ב רב פפא ברכות מ"ב, ב ותוס' שם ר"ה עבדנא. מור